

STUDIJA SLUČAJA: NOVA LOGIKA: JEDAN ZAPOSLENI, DESET GLASOVA

I: UVOD: Radna grupa parlamentarnog dijaloga Skupštine Crne Gore, koja je formirana sa ciljem pripreme slobodnih izbora, početkom 2016. godine je saslušala veći broj predstavnika institucija Vlade Crne Gore, za koje je u ranijim izbornim ciklusima postojala sumnja da državne resurse zloupotrebljavaju u političke svrhe. Na jednoj od sjednica saslušana je i direktorica Zavoda za zapošljavanje Crne Gore (ZZZCG) Vukica Jelić, koja je tada otvoreno izjavila da je dužna da sprovodi politiku svoje partije u oblasti zapošljavanja.

Vukica Jelić na sjednici Radne grupe

Na funkciju direktorice ZZZCG Vukica Jelić je imenovana u martu 2012. godine¹ i na tom mjestu je naslijedila svog supruga Zorana Jelića, koji je poslanik vladajuće Demokratske partije socijalista (DPS). Upravo je Zoran Jelić svojevremeno na partijskim organima DPS-a govorio o partijskom zapošljavanju po formuli „jedan zaposleni četiri glasa“, što je razotkriveno tokom poznate afere „Snimak“.²

II: NOVA LOGIKA „JEDAN ZAPOSLENI 10 GLASOVA“: Sredinom januara 2016. godine na sjednici Radne grupe parlamentarnog dijaloga direktorica ZZZCG Vukica Jelić je odgovarala na pitanja poslanika o aferi „Snimak“. Jelić je tada rekla da se poslanici osvrću na nešto što se dešavalо 2012. godine (kada su održani vanredni parlamentarni izbori) i da „treba znati kontekst u kojem se sve to dešavalо.“

Jelićka je pred poslanicima saopštila da nije političar po definiciji, ali da shvata da je DPS dobio izbore na osnovu jednog izbornog programa, zbog čega su predstavnici zakonodavne i izvršne vlasti dužni da sprovedu partijski program. „Moj zadatak je da program koji je DPS obećao građanima, a tiče se zapošljavanja, sprovedem“, izjavila je Jelić.³

Direktorica ZZZCG Vukica Jelić: „Nisam političar po definiciji, ali negdje shvatam da je DPS dobio izbore na osnovu jednog izbornog programa i da je normalno da u zakonodavnoj i izvršnoj vlasti ima najviše članova DPS-a i da su oni dužni da sprovode politiku DPS-a, i program na osnovu kojeg je ta partija dobila izbore. Mi smo svi dužni da sprovodimo politiku, ja da sprovodim politiku u oblasti zapošljavanja. Dakle, moj zadatak je da program koji je DPS obećao građanima, a tiče se zapošljavanja, sprovedem.“

¹Vukica Jelić je imenovana na sjednici Vlade održanoj dana 08. marta 2012. godine; linkovi:
http://www.gov.me/sjednice_vlade_2010-2012/56
file:///C:/Users/Ines/Downloads/34_7_56_08_03_2012.pdf

² Afera „Snimak“ pokrenuta je početkom 2013. godine i odnosi se na transkripte razgovora sa sjednicama najviših partijskih organa vladajuće DPS koje su održane uoči vanrednih parlamentarnih izbora 2012. godine; najviši funkcioneri DPS-a tada su razotkrili neke od mehanizama koje vladajuća partija koristi u predizbornim periodima, poput isplate socijale, radničkih otpremnina, kredita ili zapošljavanja

³ Transkript sa sjednice Radne grupe parlamentarnog dijaloga za pripremu slobodnih izbora koji je objavljen u dnevnim novinama „Vijesti“ od dana 15. januara 2016. godine; link:
<http://www.vijesti.me/vijesti/jednog-zaposlimo-10-glasa-za-dps-870182>

Na sjednici Radne grupe parlamentarnog dijaloga Vukica Jelić je takođe izjavila da je nezaposlenost najvažnije pitanje na izborima i ocijenila da će partija koja obezbijedi jedno zaposlenje dobiti ne četiri, već 10 glasova na izborima.

Direktorica ZZZCG Vukica Jelić: „Važan je i NATO i svašta nešto, ali za građane je najvažnije pitanje zapošljavanja i druga pitanja egzistencije. Dobiće izbore ona partija koja se time bude bavila, koja bude ponudila ideje i rješenja kako da se taj problem riješi, šta da uradimo da se ljudi zapošljavanju. Ta partija će da dobije izbore, za svaku takvu ideju, za svakog zaposlenog čovjeka, ljudi će glasati, ne četiri glasa, ja ću vam reći, nego deset, jer će vjerovati građani onim partijama koje znaju kako da rješe problem. I to je ta čuvena forma jedan naprema četiri. Naša prosječna porodica ima četiri člana, svaka porodica kad se neko zaposli vam vjeruje, ne u smislu zloupotrebe, nego stvaranja ideje kako nekoga da zaposlimo.“

Prema Ustavu Crne Gore i njenim zakonima svi imaju pravo na slobodno zapošljavanje pod jednakim uslovima i svako ima pravo na rad.

III: RANIJA IZBORNA ZAPOŠLJAVANJA POSREDSTVOM ZZZCG: Istraživački centar MANS-a je prethodnih godina ukazivao na to kako se programi Zavoda za zapošljavanje koriste za kratkoročna zapošljavanja, kojima se suštinski ne rješava problem nezaposlenosti u zemlji, ali su idealan način za zloupotrebu državnih resursa i potkupljivanja u predizbornom periodu.

Posebno idealan model za kupovinu glasova je program „Javni radovi“, koji je namijenjen zapošljavanjima socijalno ugroženih kategorija stanovnika, dugoročno nezaposlenim i licima bez zanimanja. Program se uglavnom realizuje u saradnji sa opštinskim komunalnim preduzećima, školama i nevladinim organizacijama. Primjera radi, 2012. godine, u vrijeme kada su vanredni parlamentarni izbori bili izvjesni, Vlada je naprasno odlučila da poveća broj zaposlenja po projektu „Neka bude čisto“, koji je dio programa javni radovi, iako u tom trenutku nijesu bila obezbijeđena sredstva za njegovu realizaciju.

Takođe, Zavod za zapošljavanje je u novembru 2013. godine objavio pozive za četiri programa zapošljavanja za 2014. godinu. Pozivi su objavljeni u jeku izborne kampanje za lokalne izbore u Mojkovcu, Cetinju i Petnjici što je bilo suprotno tadašnjem Zakonu o finansiranju političkih partija, koji je zabranjivao zapošljavanja u predizbornom periodu.

Osim toga, zakonski je bilo veoma problematično što je Zavod objavio pozive u vrijeme dok se još nije znalo da li će sume koje su predviđene za zapošljavanja u 2014. godini uopšte biti predviđene državnim budžetom, i budžetima lokalnih samouprava, jer se ti zakoni usvajaju krajem decembra. Time je prekršen Zakon o zapošljavanju i ostvarivanju prava od nezaposlenosti, koji propisuje da resorno Ministarstvo za narednu godinu donosi akcioni plan zapošljavanja najkasnije do 30. novembra.

MANS je tada iznio sumnju da je Zavod požurio sa objavom programa prvenstveno zbog lokalnih izbora za koje je već u tom periodu bilo najavljeno da će biti održani na proljeće 2014. godine.

ZZZCG na godišnjem nivou raspolaže budžetom od nekoliko miliona eura po osnovu različitih programa zapošljavanja, uglavnom kratkoročnih, koje realizuje samostalno, ili u saradnji sa drugim Vladinim institucijama, poput Ministarstva rada i socijalnog staranja ili Investiciono razvojnog fonda.

*Autor: Istraživački centar MANS
Podgorica, februar 2016. godine*